

4. Pere Calders

Pere Calders (1912-1994) és un dels **contistes** catalans més importants del segle xx, autor, entre d'altres, dels llibres *Cròniques de la veritat oculta* (recull de 31 contes) i *Invasió subtil i altres contes* (recull de 17 contes i 26 microcontes).

Els relats de Pere Calders s'inscriuen dins un corrent literari anomenat *realisme màgic*, conreat principalment per escriptors italians (Massimo Bontempelli) i americans (Gabriel García Márquez). Aquest corrent pretén fer compatibles en una mateixa història **dos mons oposats**: l'un és el de la **realitat**, caracteritzada per la **monotonia** i la **submissió** dels personatges a un ordre social establert; l'altre és el de la **irrealitat màgica**, caracteritzada per la **irracionalitat** i la total **llibertat** de la imaginació. El contrast entre aquests dos mons sovint ens porta a situacions paradoxals, que fins i tot poden esdevenir absurdes.

La rebel·lió de les coses

Si s'hagués pogut investigar el fenomen des del seu origen, s'hauria vist que tot va començar amb una vaga dels panys i dels interruptors. Les portes no s'obrien o no es tancaven i ocasionaven problemes que preni en seguida unes proporcions difícils de controlar. Els interruptors unes vegades deixaven encès un aparell i d'altres es negaven a posar-lo en marxa.

Els fets es produïen escalonadament, com si algú volgués regular malignament la situació. Les plomes estilogràfiques abocaven el contingut de tinta al simple contacte amb el paper, o bé es buidaven a les butxaques i els documents gairebé sortien de les carteres buscant **àvidament** la taca. Cada incident, ell tot sol, hauria ocasionat les minúscules tragèdies conegudes de tothom. Però per acumulació, el dia de la revolta de les coses es convertí en una catàstrofe que amenaçava la supervivència humana.

Pels carrers, es veien ciutadans asseguts a les voreres, amb la roba pengim-penjam perquè els botons, els cinturons i les tires elàstiques que subjectaven les peces al cos abandonaven les seves funcions i oferien carn rosada a l'escàndol públic. Les sabates es descordaven d'improvís i eren causa de caigudes; la proximitat del granit i del ciment exposava els cranis a topades de molta conseqüència. De tant en tant, algú sortia al balcó amb un posat d'**estupor** i les mans plenes de molles i d'engranatges, perquè havia provat de donar corda a un rellotge o servir-se d'un electrodomèstic i la màquina se li havia desfet materialment als dits. Grups d'automobilistes vagaven amb el volant sota l'aixella i la mirada perduda, a peu, molt allunyats de la seguretat que dona anar motoritzat. Els encenedors i els llumins van fallar tots

Vocabulari

àvidament *adv.* Amb un desig incontrolat.

estupor *f.* Estupefacció, sorpresa.

alhora, i els fumadors (que pretenien afrontar la crisi encenent un cigarret) semblaven ben indefensos.

La cosa curiosa era que el món natural no s'acabava pas. Al contrari: feia sol i vent suau de primavera, característiques pròpies d'una estació complidora. El mal funcionament era purament dels productes manufacturats, de coses de les quals l'home havia prescindit durant molts segles de la seva història i que havia anat inventant amb astúcia i paciència.

Quan la gent va sentir que les cases cruixien (poc, la veritat), es va esverar moltíssim. Tothom va sortir al carrer, just amb el que duia al damunt i, encara, aguantant-se la indumentària amb les mans per no ensenyar les estructures. Es van formar unes **corrues** enormes, multituds que empenien el camí de la muntanya guiades per l'instint del retorn a la naturalesa. Tres o quatre temes de conversa animaven la marxa. Les lamentacions ocupaven el primer lloc, perquè queixar-se no vol un gran esforç, i després venien les preguntes d'actualitat, de **trepidant** interès públic. Aquella pertorbació era local o internacional? No podien saber-ho, ja que la plaga havia posat fora de servei les comunicacions de tota mena i, d'altra banda, des del dia abans no arribaven viatgers: els aeròdroms estaven deserts, les estacions, buides, les carreteres, sense vehicles.

La precipitada reincorporació a la naturalesa fou una **commoció**. L'ésser humà ja no coneixia l'herba, no en distingia la bona de la do-

Vocabulari

corrua *f.* Multitud de persones, de vehicles, etc., que avancen els uns darrere els altres.

trepidant *adj.* Que es desenvolupa de forma ràpida i emocionant.

commoció *f.* Alteració violenta de l'estat d'ànim causada per la sorpresa d'un fet desagradable.

Vocabulari

anar de bòlit. Actuar precipitadament a causa de les preocupacions.

destorb *m.* Cosa o persona que destorba, que causa incomoditat.

propagar *v.* Reproduir-se, tenir descendència.

lenta i ja no podia pasturar amb garanties. Tampoc no era caçador (en general), ni bon buscador d'aigua, s'havia convertit en un ésser mal adaptat a la intempèrie i, sense farmàcies a prop, tot li feia cremor d'estómac i tot se li infectava. En poques setmanes van haver-hi moltes morts. «Ja se sap», deien els vius. «És la típica selecció natural: en moment de forta crisi, els dèbils desapareixen».

Aquesta idea els deixava íntimament satisfets, ja que trobaven que la naturalesa sabia triar. I com que entraven en una fase d'atenció a la biologia, no venia malament el pensament d'anar a parar a la conveniència de reproduir-se. «L'instint de conservació de l'espècie ens farà **anar de bòlit**», deien, fingint hipòcritament que la possibilitat els amoiïnava. Considerant l'estat d'emergència, van deixar de banda el **destorb** de la moral, segurs que després, amb més calma, tindrien temps d'arreglar-se unes lleis que justificarien la seva condició.

Així doncs, com que estaven desenganyats de l'artesania i dels treballs constructius en general –ja ningú no es fiava de la indústria–, es van dedicar de ple a **propagar-se** sense manies, d'una manera silvestre i despreocupada. I, comptat i debatut, van descobrir que sense necessitat de tanta maquinària, allò també els distreia i els divertia moltíssim.